

“România Durabilă” (SIPOCA 613)

Valurile de cercetare sociologică

RD 38

(martie 2022)

Narativ de sinteză și concluzii

Livrabil

luna martie 2022

A 38-a cercetare sociologică din cadrul proiectului “România Durabilă” SIPOCA 613, cu indicativul RD38, a avut drept scop continuarea măsurării la nivel detaliat, în adâncime („*in depth*”), a opiniei publice. Această cercetare a fost subsumată ODD17 (subcapitolul „Securitatea națională și parteneriatele internaționale”), din cadrul Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030, dar a explorat aspecte care țin de securitatea dezvoltării pe mai multe ODD, cu precădere ODD16 („Pace, justiție și instituții eficiente”), ODD01, ODD02, ODD03 și ODD04.

Metodologie

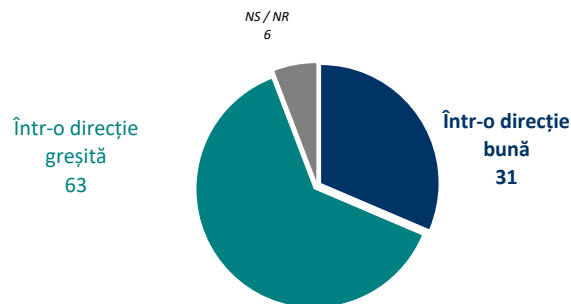
Pe baza structurii obiectivelor de dezvoltare durabilă și a temelor de preocupare instituțională aferente acestora, așa cum sunt ele explicitate în SNDDR 2030 (pp. 37-41), echipa ARDA, împreună cu partenerii din cadrul SGG (DSG și DDD), a operaționalizat o listă de indicatori de opinie publică, pe următoarele teme de interes:

- Percepții asupra;
- Percepții asupra;
- Percepții asupra;
- Percepții asupra.

1. Climatul social general

Q01 DIRECȚIA LUCRURILOR

Q01. În general, considerați că România în momentul de față se îndreaptă într-o direcție bună sau într-o direcție greșită?

Acesta este al treilea Barometru consecutiv în care se manifestă o ameliorare semnificativă în comparație cu Barometrul precedent.

Procentajul celor care consideră că România se îndreaptă într-o direcție greșită este de 63% (în comparație cu 67% în Barometrul precedent, iar procentajul celor care cred că România se îndreaptă într-o direcție bună a crescut de la 26% la 31%. Opinăm că această tendință este de durată, iar faptul că procentajul celor care cred că România se îndreaptă într-o direcție bună a depășit 30% este un prag psihologic.

Cu mare probabilitate, această evoluție a fost determinată de consolidarea acțiunii guvernamentale în jurul unei majorități largi.

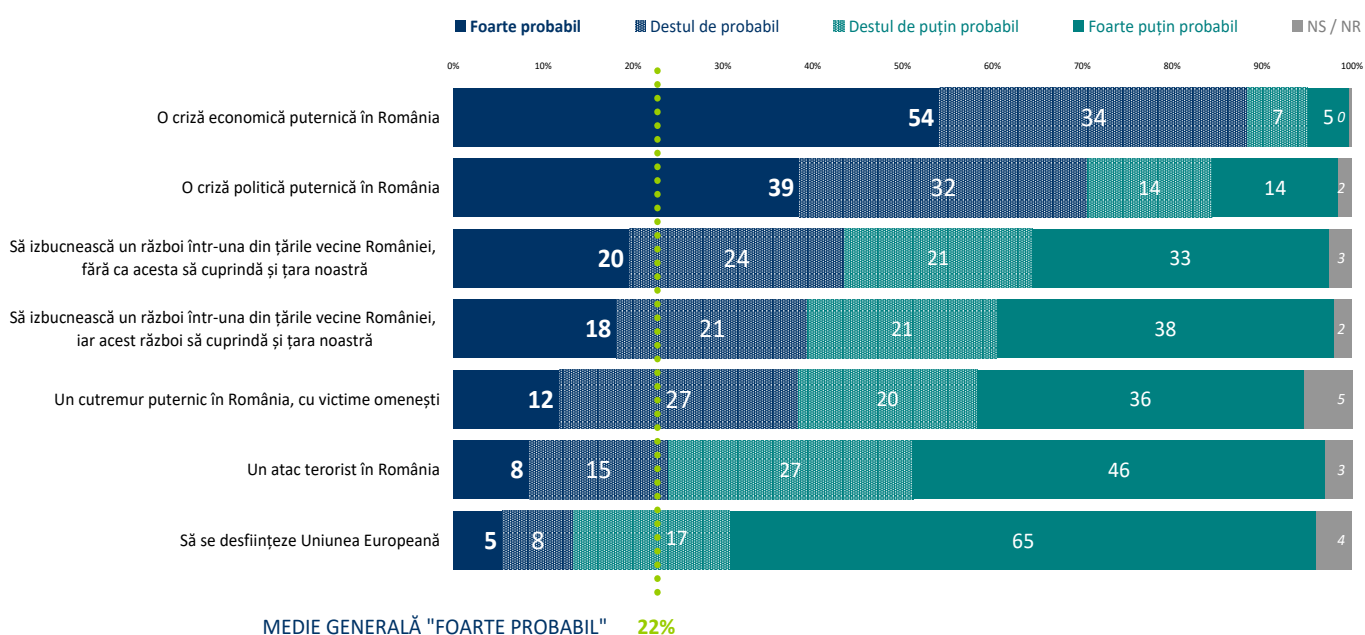
Războiul din Ucraina a contribuit și el, prin efectul „rally around the flag”.

Subliniem, în continuare, că starea de spirit generală a oamenilor se reflectă și în aprecierile asupra problemelor sectoriale pe care le analizăm în acest proiect.

2. Percepții asupra unor amenințări în viitorul apropiat

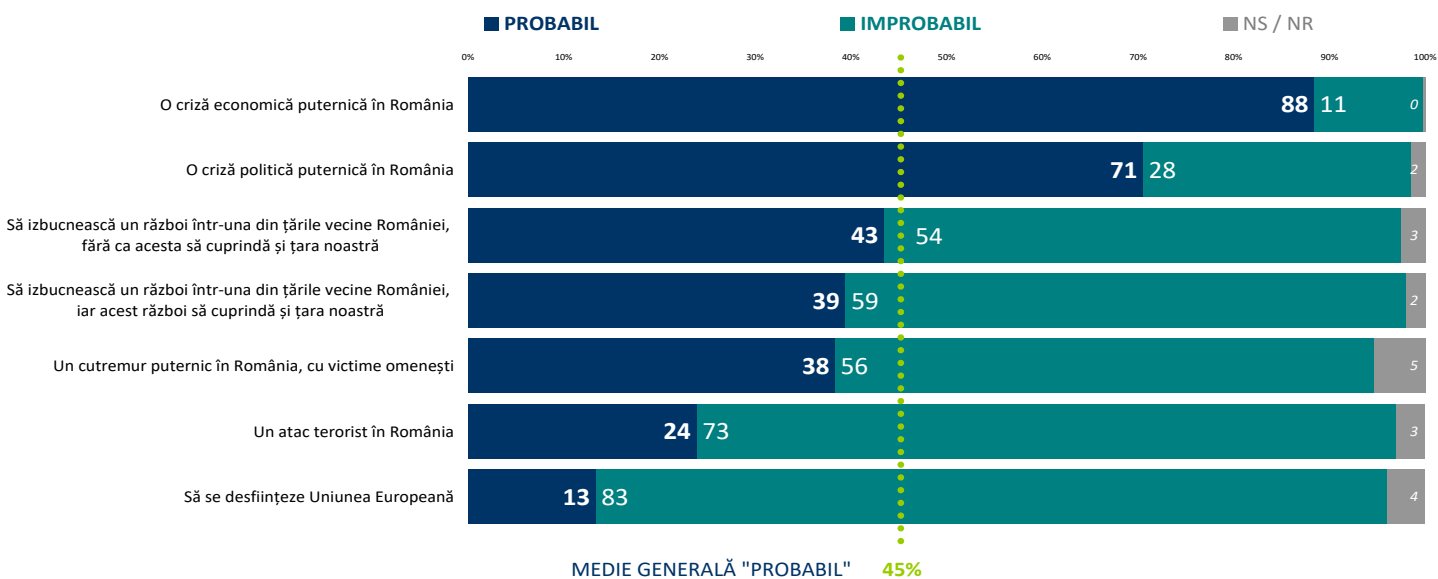
Pachetul de întrebări Q03-Q09 examinează opiniile respondenților asupra probabilității unor amenințări în viitorul apropiat.

Q03 ... Q09 Credeți că în următoarea perioadă este probabil sau nu să se întâmple următoarele lucruri?

Q03 ... Q09 Credeți că în următoarea perioadă este probabil sau nu să se întâmple următoarele lucruri?

SINTEZĂ. AGREGARE CATEGORII POZITIVE vs NEGATIVE

Să menționăm, mai întâi, că întrebările respective au fost „închise”, adică variantele de răspuns au fost oferite de sondaj.

Este vorba, aici despre aprecierea unor **probabilități general-obiective**, adică „ce cred eu că s-ar putea întâmpla rău, în acest moment, în țară”.

Se observă, din cele două diagrame sintetice, că amenințările indicate au fost încadrate de respondenți în trei categorii.

Prima categorie, considerată ca fiind „foarte probabilă” de 54%, respectiv 39% dintre cei chestionați, este categoria „crizelor de sistem interne”, adică crizele economică și politică, frecvente în ultimii ani în România. Este clar că **românii se tem cel mai mult de mediul intern**, pe care îl percep, implicit, ca foarte fluid și imprevizibil.

A doua categorie este „un război în vecinătate” (cu variantele de neimplicare sau, dimpotrivă, de implicare directă a țării noastre). La momentul administrării chestionarului, războiul în Ucraina începuse deja. Totuși, doar 20, respectiv 18% dintre respondenți l-au considerat „foarte probabil”, subtextul fiind, de fapt, că doar acest segment este îngrijorat că războiul ar putea afecta România.

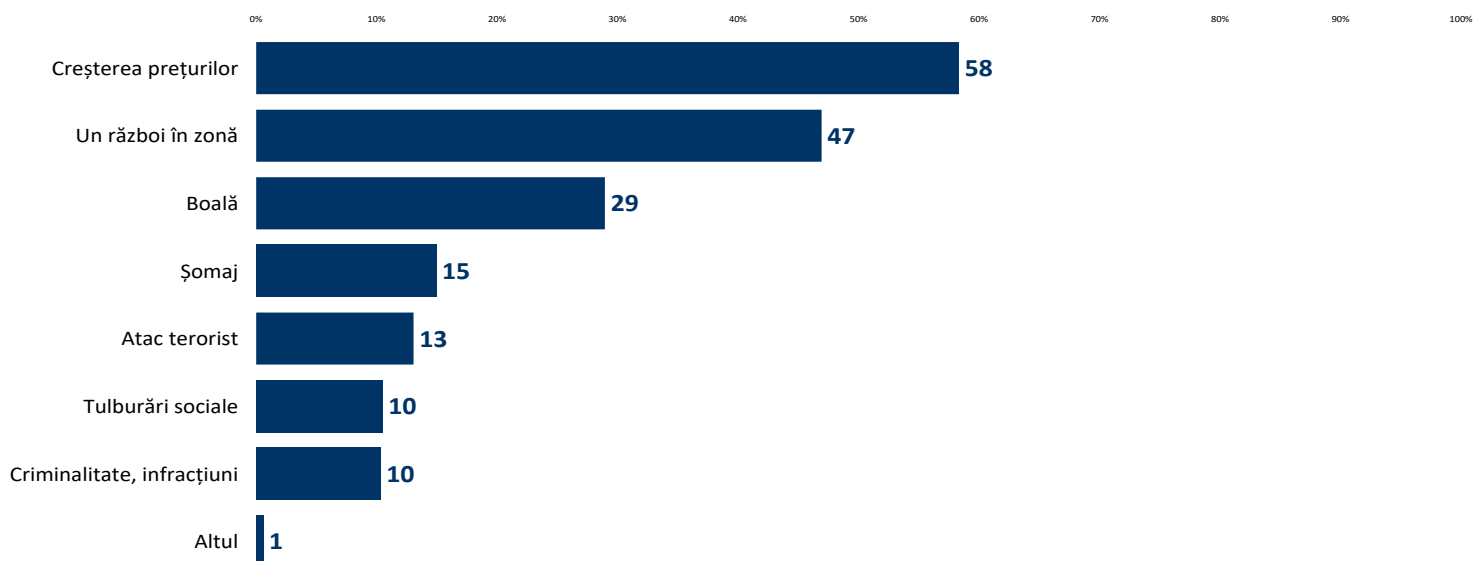
Dacă examinăm diagrama a doua (care cumulează răspunsurile pozitive și, distinct, pe cele negative), observăm că teama de amenințarea crizelor interne afectează, practic, de două ori mai mulți cetățeni decât amenințarea războiului. O explicație pentru această diferență foarte mare o oferă procentajul celor care se raportează la amenințarea „un cutremur puternic” (38% probabil, 56% improbabil). Ca nivel procentual, aceștia se încadrează în aceeași categorie cu cei care se raportează la amenințarea „război” (circa 41% probabil, 56% improbabil). Dar incidența cutremurelor este independentă de capacitatea de anticipare și prevenire a oamenilor. Prin urmare, un „cutremur” este o amenințare întâmplătoare.

Speculativ, e drept, putem face o analogie între „cutremur” și „război”, în sensul în care **respondenții nu percep România ca pe o miză sau un actant voluntar într-un conflict armat.**

În fine, a treia categorie de amenințări, percepute ca foarte probabile de mai puțin de 10% dintre respondenți, o constituie amenințările „exotice”: atacuri teroriste (8% „foarte probabil”, 46% „foarte puțin probabil”) și „desființarea UE” (5% „foarte probabil”, 65% „foarte puțin probabil”).

Q10 ... Q11. Care sunt cele două lucruri de care vă temeți cel mai mult în prezent, dintre următoarele?

MAXIM DOUĂ ALEGERI. PROCENTE CUMULATE DE RĂSPUNSURI

Întrebările Q10-Q11 acoperă **percepții particular-subiective**, adică „de ce mă tem eu, personal, cel mai mult în acest moment”.

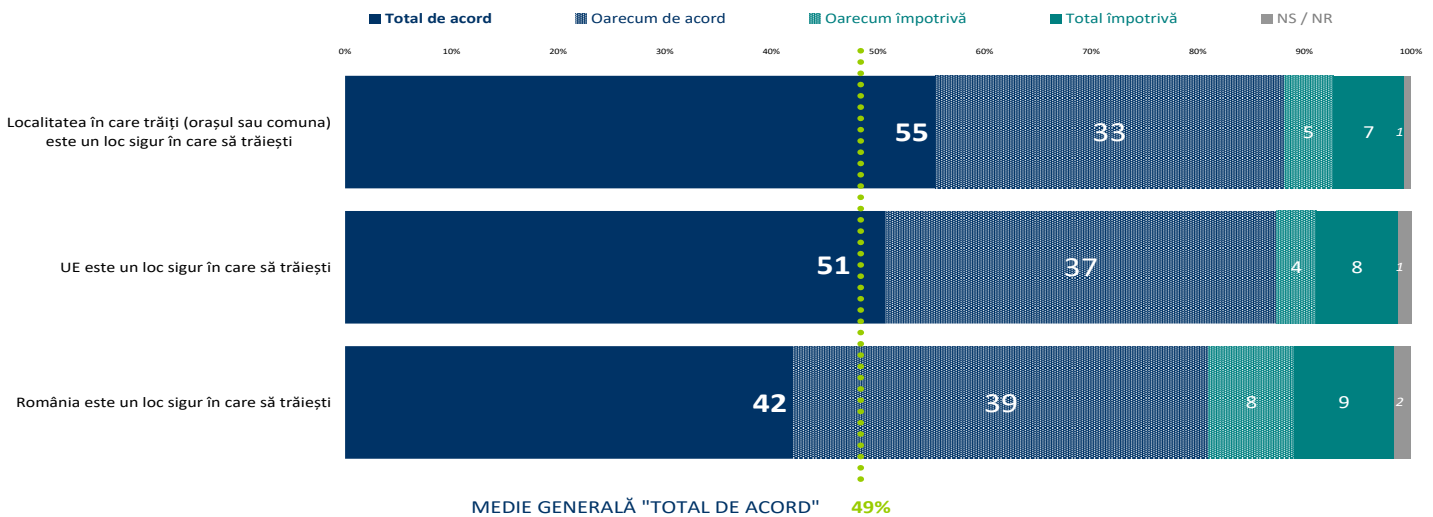
După cum se vede, se detașează trei temeri majore, destul de distanțate între ele: creșterea prețurilor (58 p), un război în zonă (47 p) și boala (29 p). Celelalte temeri sunt, comparativ, minore. (Întrucât au fost permise două alegeri, cifrele nu reprezintă, propriu-zis, procente.)

Dacă temerea față de „creșterea prețurilor” este consonantă cu cea a „crizei economice” din pachetul anterior de întrebări, „războiul”, ca temere personală, urcă pe poziția a doua.

Se evidențiază, față de Q03-Q09, absența totală a „crizei politice” dintre temeri, ceea ce se traduce prin indiferența cetățenilor față de factorul politic.

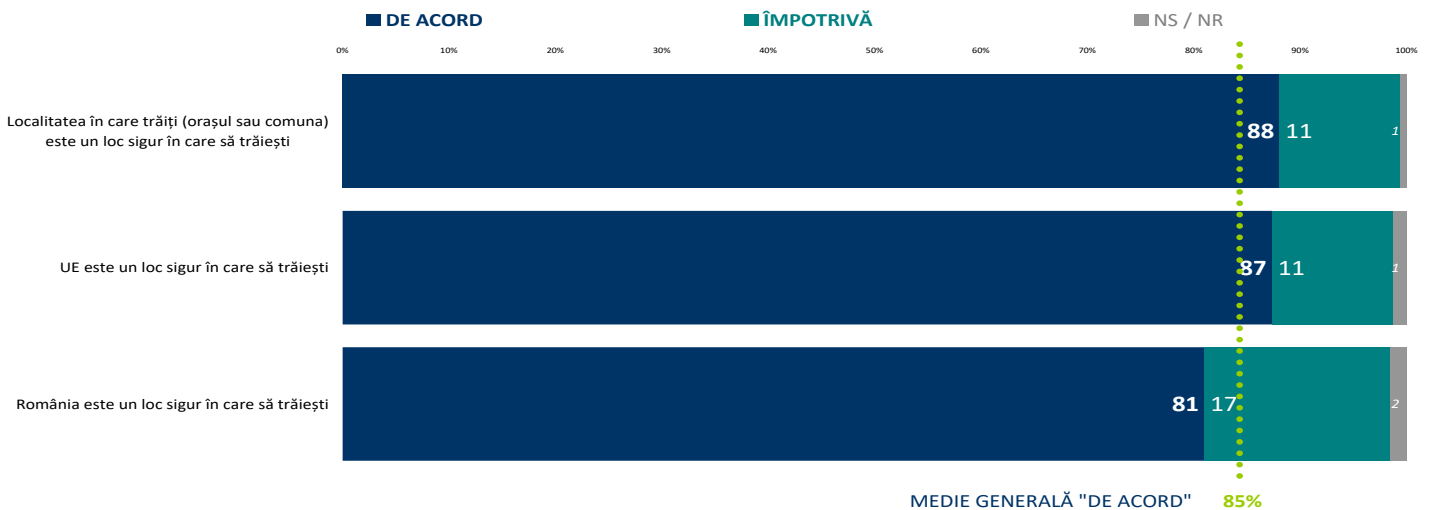
3. Percepții asupra siguranței vieții în România

Q12 ... Q14 În ce măsură sunteți de acord sau nu cu fiecare din următoarele afirmații referitoare la siguranța publică?

Q12 ... Q14 În ce măsură sunteți de acord sau nu cu fiecare din următoarele afirmații referitoare la siguranța publică?

SINTEZĂ. AGREGARE CATEGORII POZITIVE vs NEGATIVE

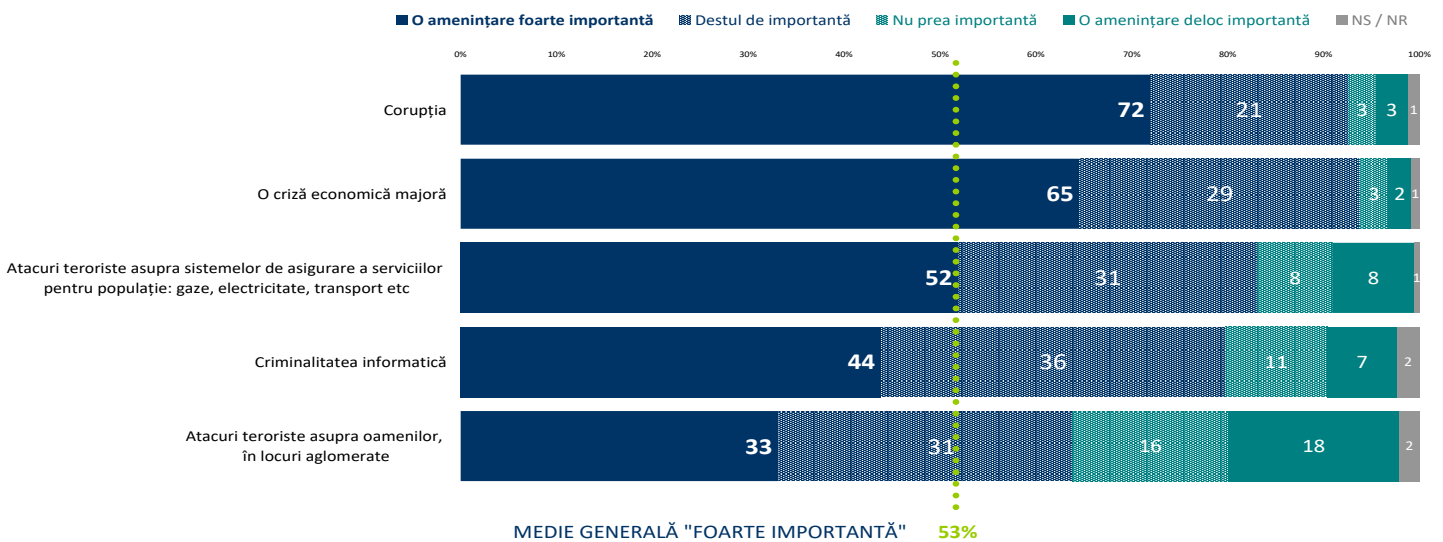

După cum se vede în diagramele de mai sus, covârșitoarea majoritate a respondenților este de acord că, în ordine, localitatea de reședință (88%), Uniunea Europeană (87%) și România (81%) sunt locuri sigure pentru trai. Este oarecum surprinzător că „România” este considerată un loc mai puțin sigur decât UE. Această percepție este explicabilă cu cea mai mare

probabilitate prin faptul că aproximativ o treime dintre români (așa cum reiese din celelate Barometre) se află în zona de sărăcie relativă, zonă care generează cele mai serioase temeri în privința viitorului.

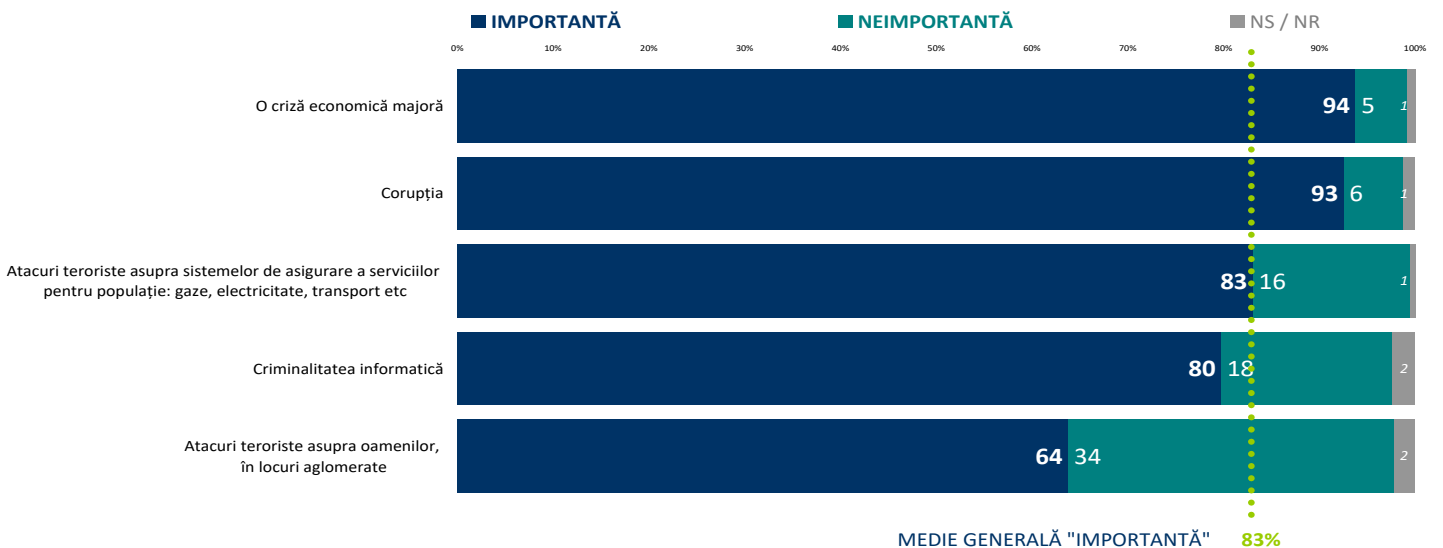
Pachetul de întrebări Q15-Q19sondează percepțiile cu privire la amenințări la adresa securității României, în ansamblu. Și aici, ca la Q03-Q19, întrebările sondează percepții general-obiective.

Q15 ... Q19 Cât de importante sau neimportante considerați că sunt în prezent următoarele amenințări la adresa securității interne a României?

Q15 ... Q19 Cât de importante sau neimportante considerați că sunt în prezent următoarele amenințări la adresa securității interne a României?

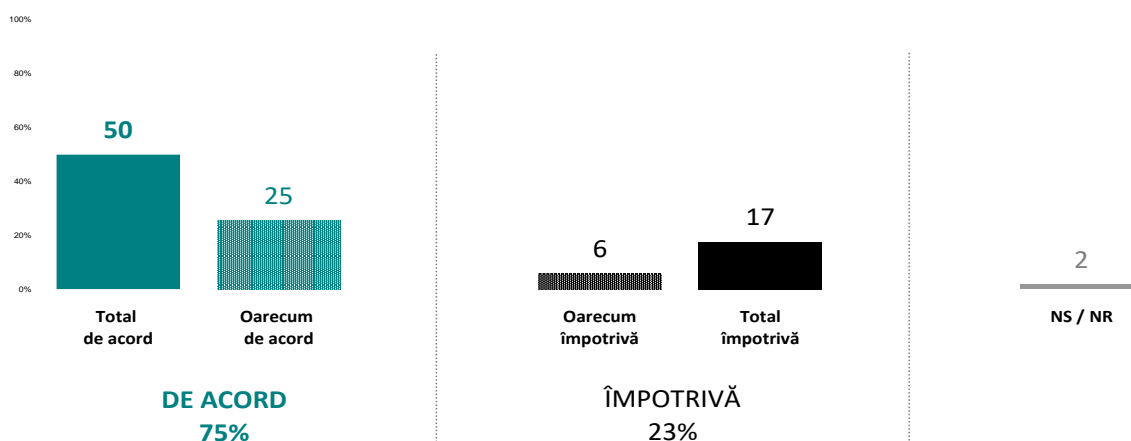
SINTEZĂ. AGREGARE CATEGORII POZITIVE vs NEGATIVE

Din cea de-a doua diagramă sintetică, se observă că, față de amenințările indicate în chestionar, aprecierea „importantă” este majoritară, iar la itemii „criză economică” (94%) și „corupție” (93%) este, practic, totală. Doar varianta „atacuri teroriste asupra oamenilor” (64%) este percepută mai nuanțat, ceea ce face ca media generală a aprecierii să se situeze la 83%.

Din prima diagramă, este interesant să observăm că, în toate cazurile, aprecierea „foarte important” are un procentaj mai mare decât cea „destul de important”.

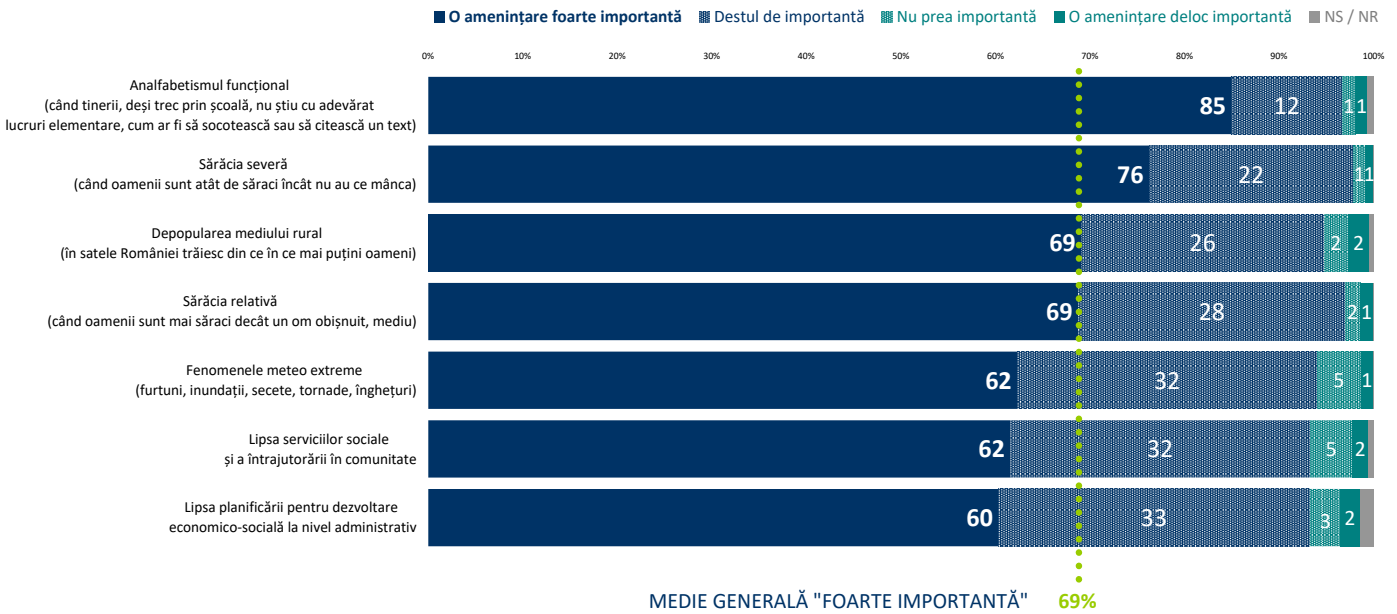
Q20. În contextul tensiunilor provocate de conflictul dintre Rusia și Ucraina, Statele Unite ale Americii au anunțat dislocarea pe teritoriul mai multor state membre NATO, printre care și România, de armament greu (tancuri, artilerie etc.) și soldați americani, ca măsură suplimentară de protecție a țărilor aliate din NATO. În ce măsură sunteți de acord cu această dislocare de armament greu și soldați NATO pe teritoriul României?

Prin prisma aprecierii anterioare că „războiul” este o temere importantă a cetățenilor, distribuția răspunsurilor la întrebarea Q20 nu surprinde. Trei sferturi (75%) dintre respondenți sunt de acord cu dislocarea de armament greu și soldați NATO pe teritoriul României și 23% se declară împotriva, dintre care 17% „total împotriva”. Se observă că favorabilitatea românilor față de dislocarea de resurse militare este mai ridicată decât temerea față de război, adică există reflexul „paza bună trece primejdia rea”.

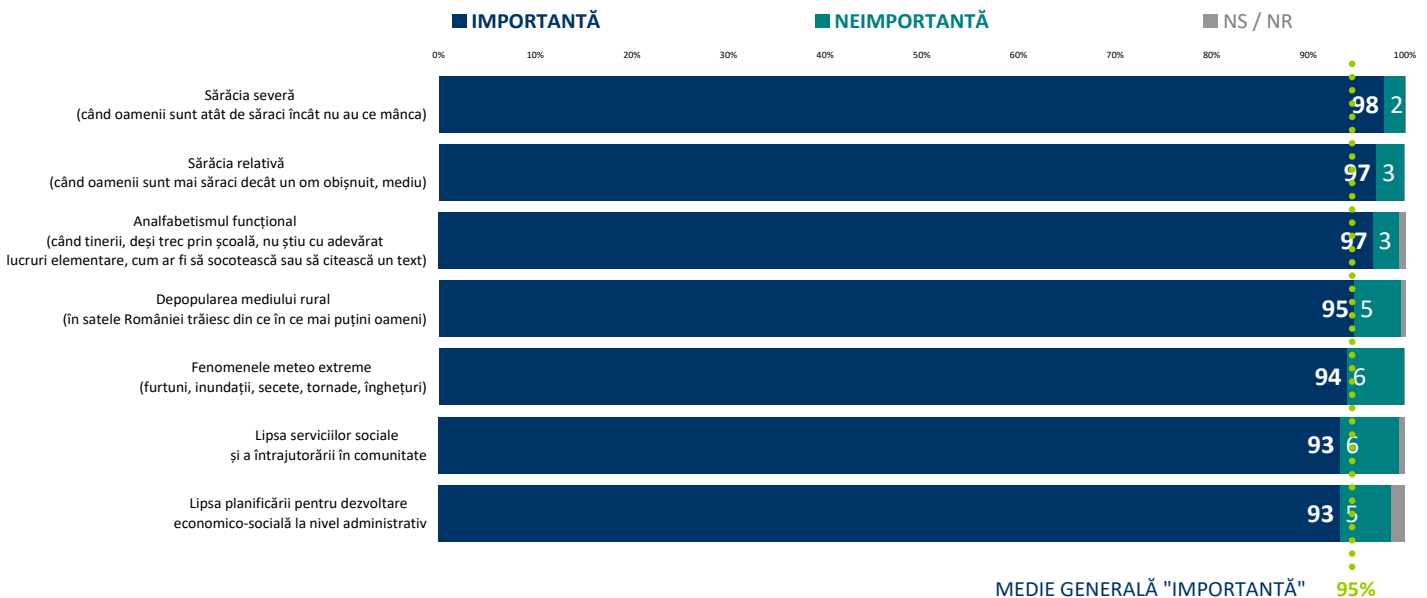
Pachetul de întrebări Q21-Q27 se referă la securitatea comunitară.

Q21 ... Q27 Cât de importante sau neimportante considerați că sunt în prezent pentru România următoarele situații ce țin de SECURITATEA COMUNITARĂ?

Q21 ... Q27 Cât de importante sau neimportante considerați că sunt în prezent pentru România următoarele situații ce țin de SECURITATEA COMUNITARĂ?

SINTEZĂ. AGREGARE CATEGORII POZITIVE vs NEGATIVE

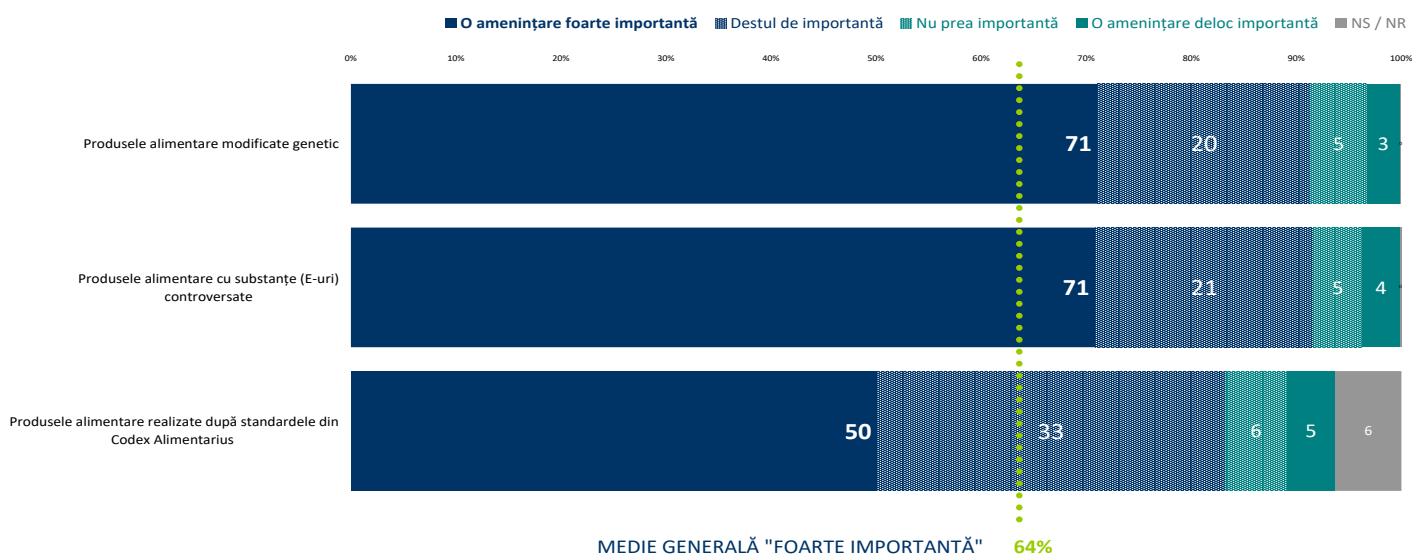

Ca și în cazul amenințărilor generale de securitate, și în cazul securității comunitare se observă un grad foarte ridicat (medie generală: 95%) de apreciere a importanței amenințărilor indicate în chestionar.

Ceea ce se remarcă este ierarhizarea acestor amenințări.

Astfel, pe primul loc în aprecierea „foarte important” se plasează „analfabetismul funcțional” (85%), ceea ce înseamnă că, pentru respondenți, este mai grav să nu ai un minim de instruire, decât să fii foarte sărac.

Q28 ... Q30 Cât de importante sau neimportante considerați că sunt în prezent pentru România următoarele situații ce țin de SECURITATEA ALIMENTARĂ?

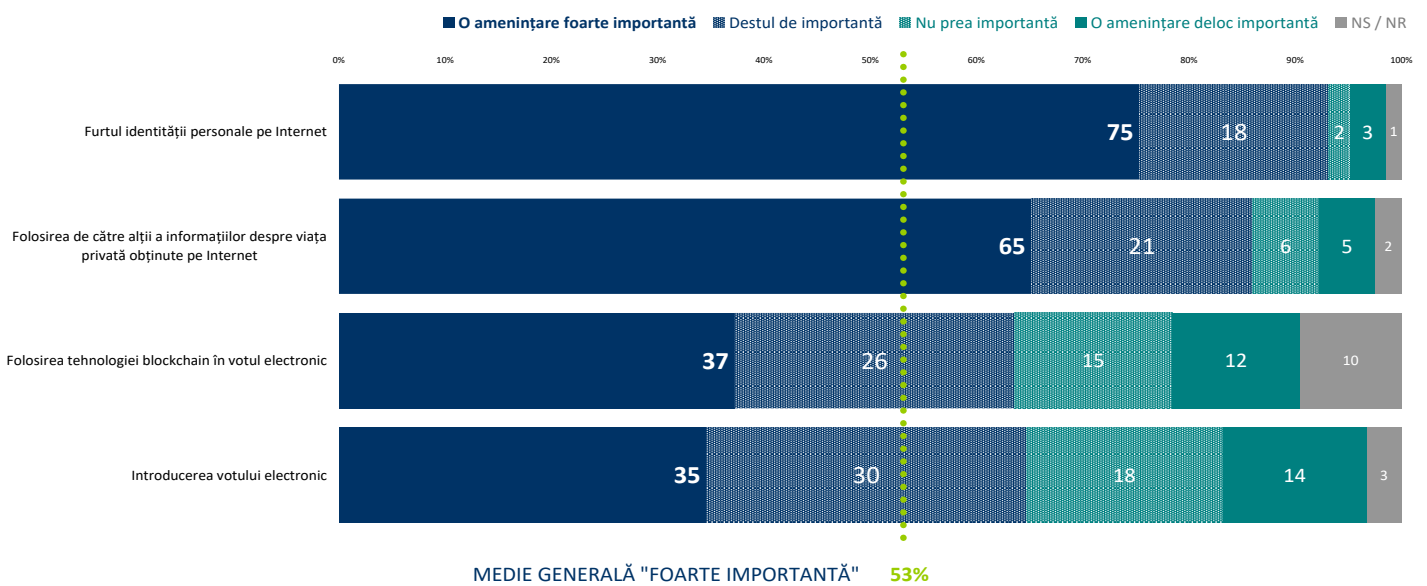

După cum se vede, românii consideră produsele alimentare modificate genetic și cele cu aditivi (E-uri) controversați ca fiind amenințări „importante” (92%, respectiv 91%), dintre care 71% le consideră chiar „foarte importante”. Întrebările Q28-Q30, referitoare la securitatea alimentară sunt revelatoare pentru un anumit tip de percepție a cetățenilor României de astăzi asupra riscurilor și amenințărilor din societate. Așa cum am văzut la întrebările precedente, și așa cum se va vedea și la cele următoare, în societatea românească există un amestec de conservatorism și stare de alertă. Toate amenințările testate în chestionar (cu excepția votului electronic și a tehnologiei *blockchain*, așa cum vom vedea) sunt percepute ca „foarte importante” de peste 50% dintre respondenți.

Această stare de alertă se datorează, în foarte mare măsură, necunoașterii exacte a elementului pus în discuție. O dovadă este distribuția răspunsurilor la Q30. *Codex Alimentarius* este un corpus de standarde de calitate care se impune pentru produsele alimentare. Prin urmare, dacă se respectă riguros

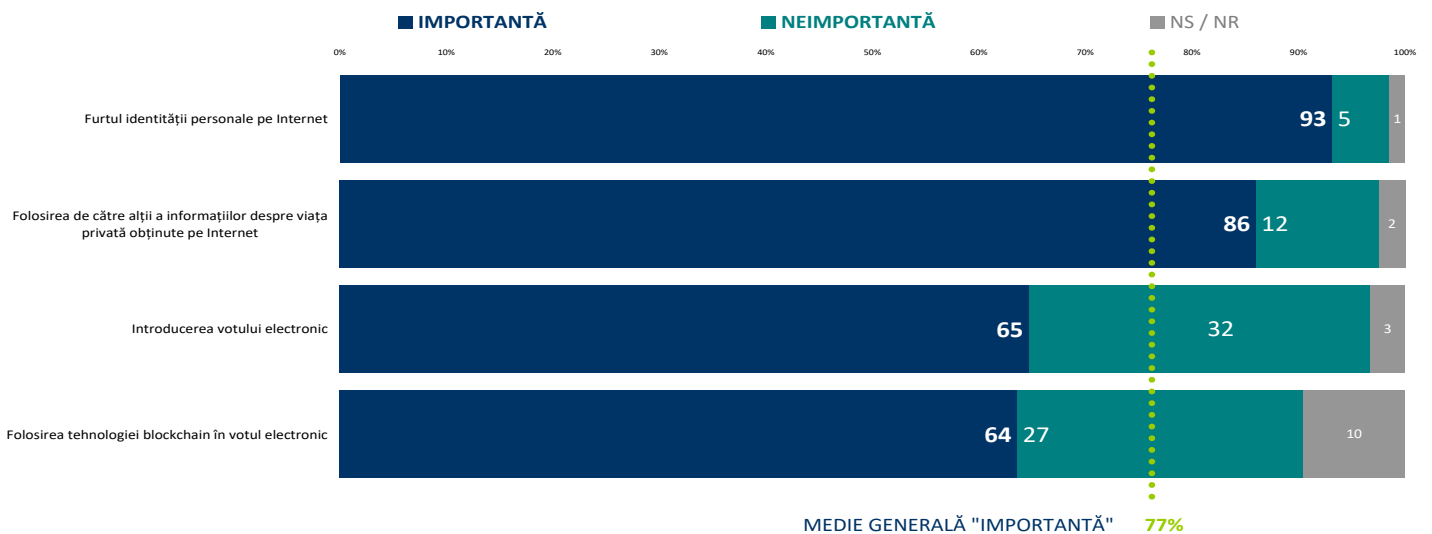
Codex Alimentarius, atunci produsele sunt sigure pentru consum. Este evident că majoritatea respondenților (50%) au perceput „Codex Alimentarius” ca un mecanism nesănătos, de aceeași natură cu E-urile sau organismele modificate genetic.

Q31 ... Q34 Cât de importante sau neimportante considerați că sunt în prezent pentru România următoarele situații ce țin de SECURITATEA CIBERNETICĂ?

Q31 ... Q34 Cât de importante sau neimportante considerați că sunt în prezent pentru România următoarele situații ce țin de SECURITATEA CIBERNETICĂ?

SINTEZĂ. AGREGARE CATEGORII POZITIVE vs NEGATIVE

În privința securității cibernetice, rămâne dominantă percepția amenințării.

„Furtul identității” și folosirea nepermisă a „datelor personale obținute de pe internet”, sunt considerate amenințări „importante” de 93% și, respectiv, 86% dintre respondenți („foarte importante” pentru 75% și, respectiv 65%).

Cele mai mici procentaje, deci percepția cea mai scăzută a amenințării, se înregistrează la „introducerea votului electronic” și la „introducerea tehnologiei blockchain”, considerate „importante” de 65% și, respectiv, 64% dintre cei chestionați.

Q35 ... Q37 Cât de importante sau neimportante considerați că sunt în prezent pentru România următoarele situații ce țin de SECURITATEA LA LOCUL DE MUNCĂ?

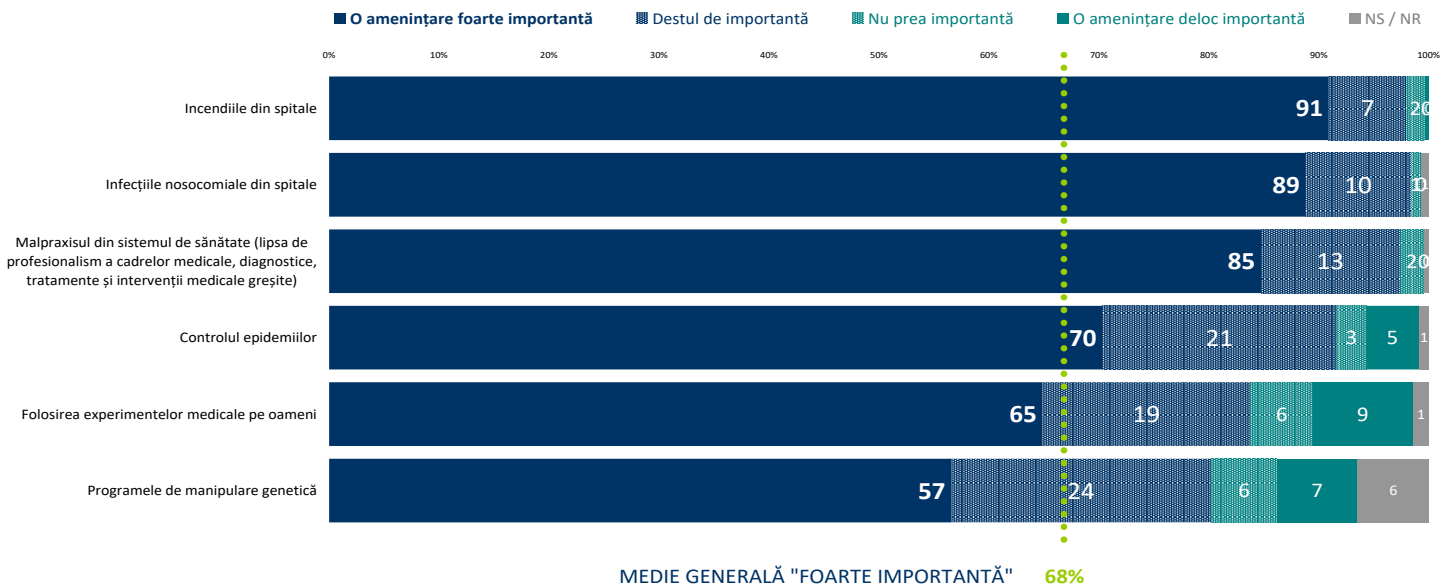
SINTEZĂ. AGREGARE CATEGORII POZITIVE vs NEGATIVE

Cele mai categorice rezultate se observă în răspunsurile privind securitatea la locul de muncă. Toate cele trei riscuri prezente în chestionar (condițiile de muncă ce pot afecta siguranța și sănătatea angajaților, condițiile de muncă precare și diferențele dintre situația reală și cea din scripte) au fost considerate „importante” de peste 95% dintre respondenți. Sunt rezultate firești, întrucât se referă la situații foarte bine cunoscute de toată lumea.

Pachetul de întrebări Q38-Q43 se referă la amenințările din domeniul medical. Așa cum am mai menționat, există, ca și în alte domenii, o majoritate masivă în jurul ideii că „amenințările sunt importante (și, prin urmare, grave)”. Diagramele de mai jos indică un „grad de alertă” foarte ridicat față de aceste amenințări.

Q38 ... Q43 Cât de importante sau neimportante considerați că sunt în prezent pentru România următoarele situații ce țin de SECURITATEA DIN DOMENIUL MEDICAL?

Q38 ... Q43 Cât de importante sau neimportante considerați că sunt în prezent pentru România următoarele situații ce țin de SECURITATEA DIN DOMENIUL MEDICAL?

SINTEZĂ. AGREGARE CATEGORII POZITIVE vs NEGATIVE

Această stare de alertă se observă îndeosebi în privința „incendiilor din spitale” (91% „foarte important”), „infecțiilor nosocomiale” (89%) și „malpraxisului” (85%).

Deși considerate „importante” de peste 80% dintre respondenți, răspunsurile sunt ceva mai nuanțate în ceea ce privește „controlul epidemiilor” (70% „foarte important”), „experimentele medicale pe oameni” (65%) și „programele de manipulare genetică” (57%).

Este foarte interesant de observat că primele trei amenințări clasate în ordinea importanței („incendiile din spitale”, „infecțiile nosocomiale” și „malpraxis-ul”) sunt, toate, întâmplătoare, neintenționate și, mai mult, aflate, am spune dintotdeauna, în centrul eforturilor sistemului medical de a le eradica. De cealaltă parte, ultimele trei amenințări („controlul epidemiilor”, „experimentele medicale pe oameni” și „programele de manipulare genetică”) sunt intenționate, planificate și susținute științific de sistemul medical. Concluzia este că românii sunt mai speriați de accidente (cunoscute) decât de posibilitatea apariției unor consecințe grave (necunoscute) în urma unor cercetări științifice.

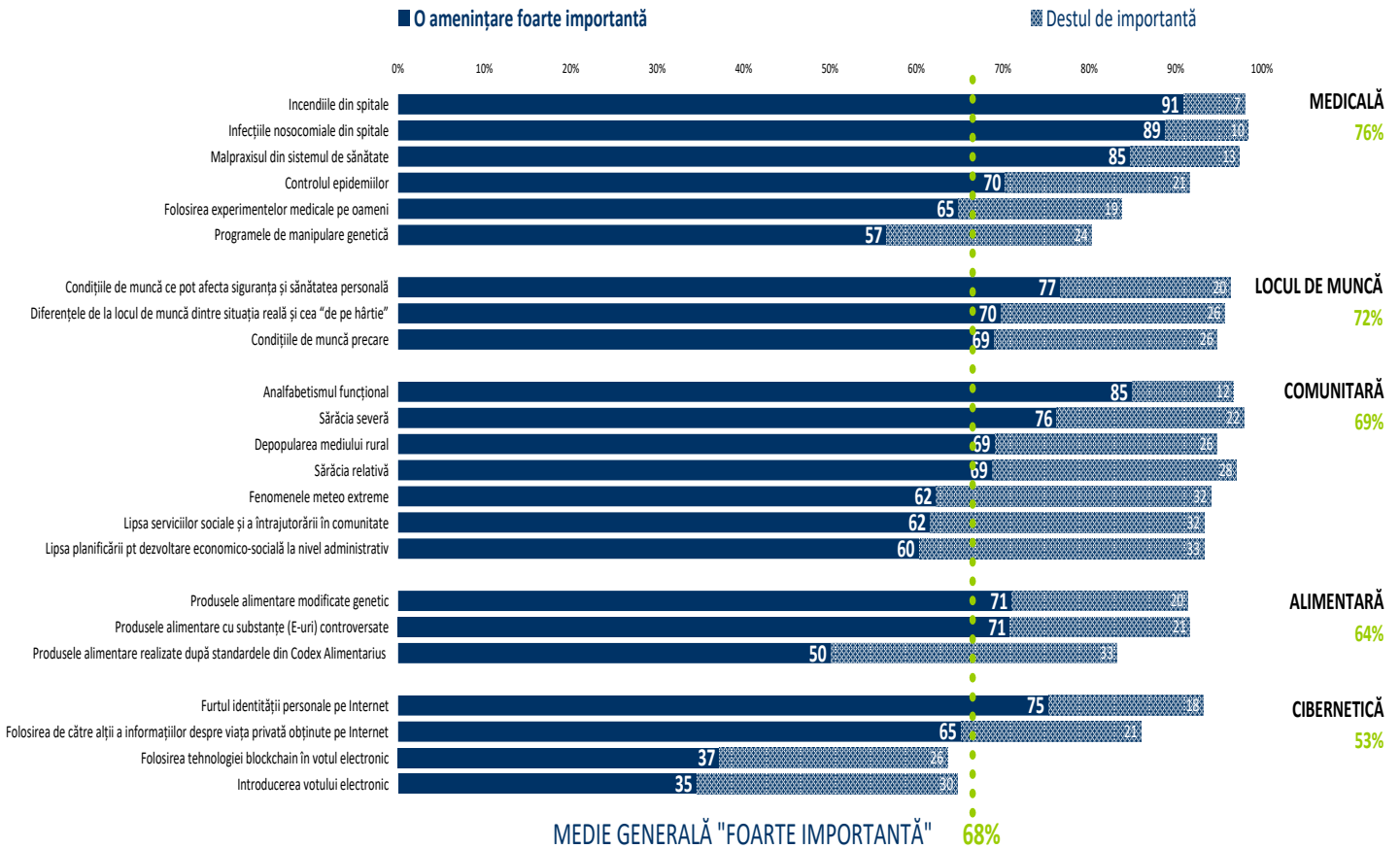
Să examinăm, acum, diagrama sintetică în care sunt reunite, pe domenii, toate amenințările testate în chestionar. Pe ansamblu, media celor care consideră aceste amenințări ca „foarte importante” este de 68%.

Se observă că îngrijorările cele mai ridicate se manifestă în privința elementelor securității medicale (aproximativ 76%), a celor privind securitatea la locul de muncă (72%) și cele ale securității comunitare (69%).

Medii mai mici avem în domeniile securității alimentare (64%) și cibernetice (53%). În aceste domenii, interesul este mai mic din cauze diferite: pentru marea majoritate a românilor, alimentația este o chestiune gospodărească (deci, supusă unui control direct), iar spațiul cibernetic/digital este o chestiune, pe de o parte, mai puțin legată de securitatea fizică a individului și, pe de altă parte, este mai puțin comună, iar controlul este rezervat specialiștilor.

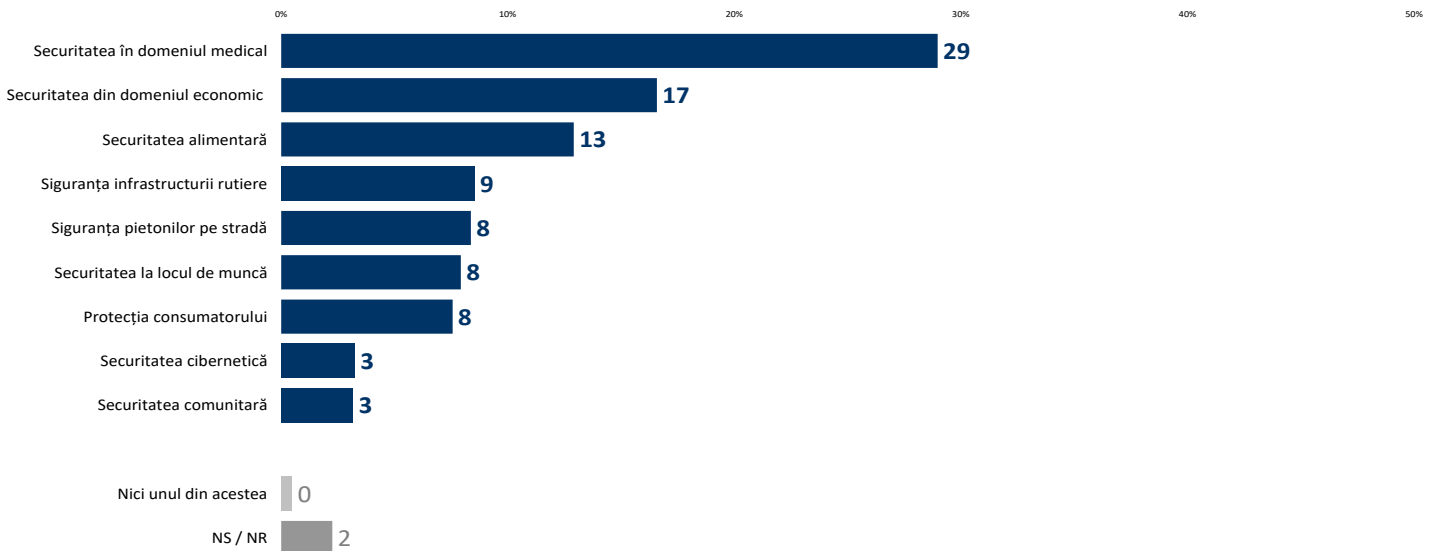
Q27 ... Q43 Cât de importante sau neimportante considerați că sunt în prezent pentru România următoarele situații ce țin de SECURITATEA...?

IERARHIE PE DOMENII

În fine, în continuarea celor de mai sus, să examinăm diagrama preocupărilor „absolute” legate de amenințări.

Q44. Care dintre următoarele domenii considerați că este afectat de problemele cele mai grave în România, dintre următoarele?
O SINGURĂ ALEGERE

Aici constatăm câteva elemente interesante. Așa cum a fost pusă, întrebarea chestionează temerile subiectiv-individuale și nu, ca la întrebările sintetizate în diagrama precedentă, pe cele obiectiv-comune.

Preocuparea pentru securitatea din domeniul medical (29%) domină și aici, fără surpriză, clasamentul. Ceea ce se schimbă este ordinea celorlalte temeri/preocupări (individuale): securitatea economică (17%) și cea alimentară (13%).

Celelalte domenii sunt mai puțin percepute ca importante din punctul de vedere al individului. Este interesant că securitatea comunitară, aflată – din punct de vedere obiectiv-comun – pe un loc fruntaș, se află, din punct de vedere subiectiv-individual, pe ultimul loc, la egalitate cu securitatea cibernetică.

Explicația vine din structura foarte individualistă a cetățeanului român, care poate judeca obiectiv și corect elementele de risc social, dar care acționează doar în domeniile care îl privesc direct și personal.

